

SZÉKELY-UDVARHELY

AZ UDVARHELYMEGYEI FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS KOSSUTH-PÁRT LAPJA

Megjelen hetenkint kétszer: vasárnap és csütörtökön.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

egész évre 10 K, fél évre 5 K, negyed évre 2 K 50 fillér. Községek, papok, gazdasági egyleti tagok és községi elöljárók egész évre 8 K, tanítók, községi és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják.

Telefon

Egy példány 10 fillér.

Telefon

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

BETEGH PÁL

SZÉPIROD. FŐMUNKATÁRS: **FÜLEI SZÁNTÓ LAJOS**

SZERKESZTŐSÉG és KIADÓHIVATAL:

Kossuth Lajos utca 31. szám, hova a kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők.

Apróhirdetések szavankint 4 fillér-, vastagabb betűvel 8 fillérért más hirdetések olcsó árszabás szerint. Nyílt-tér sora 1 K.

M. kir. postatakarékpénztári cheque-számla 10,489. szám.

Hü Magyarországnak népéhez

Motto: A mi kenyerünket add meg nekünk ma; és: 1848. jőj-jön el a te világod!

Írta: **Veöreös Jenő**, győri ügyvéd.

(4. Folytatás.)

A törvény világosan „alkotmányos fejedelmi” jogot említ, a minthogy általában a kiegyezési törvénynek előző szakaszai a Magyarországot, mint önálló közjogi államot megillető jogokat rendezik és világosan fentartják. Ezeket figyelembe véve, a közös biztonságnak kifejezett célját tekintve tehát, az egész hadseregben s így a „magyar hadseregben” is, a vezérlet, vezénylet és belső szervezet, mint nem köz- és alkotmányjogi meghatározás, hanem inkább, mint szervezeti és rendtartási kérdés ismertetik el Ő Felsége által elintézendőnek.

Megjegyzendő, hogy az egész kiegyezési törvényben szó nincsen közös hadseregről; a közös hadsereg szót csak Tisza Kálmán csempészte bele a későbbi törvényekbe s annyal inkább kizártnak jelentkezik a közös hadsereg fogalma a kiegyezési törvényből, mert abban világosan „magyar hadsereg” van Magyarország, mint közjogi önálló országnak haderejéül megjelölve.

Ezek szerint nem Magyarország akarja a hadügyi királyi jogokat csorbitani, hanem a kiáltványban foglalt álláspont kívánja Magyarországnak törvényileg biztosított jogait megcsontítani s a magyar hadsereget teljesen a királyi hadseregéül kívánja kiszolgáltatni, melylyel a chlopii hadparancs szerint a király nem mint alkotmányos magyar király, hanem mint egy ismeretlen fogalom, mint legfelsőbb hadur rendelkezne a teljhatalmulag.

„Ily körülmények közt látva azt, hogy az 1905. február 15-ére összehívott országgyűléstől az országra nézve üdvös tevékenység nem várható, kénytelenek voltunk az országgyűlést a folyó évi február 19-én feloszlatni.

A feloszlatás alkalmával kijelentettük, hogy az új országgyűlés mielőbbi összehívását Magunknak fentartjuk.”

Azon kifejezés, hogy miután az országgyűléstől üdvös tevékenység nem volt várható, ennél fogva lett volna kénytelen a király az országgyűlést feloszlatni — tekintettel arra, hogy

már előzőleg történt törvény- és alkotmányellenes felosztatás, hogy történtek folytonos elnapolások, melyek lehetetlenné tették a parlamentnek működését: csupán szemfényvesztő taktika.

Alkotmányos országban ugyanis az országgyűlés nem osztható fel a királyi tetszésétől és szélsúlyától függőleg hatalmipressióból azon világos célzattal, hogy ezzel a képviselőházra és az országra a Felső által követelt irányzat elfogadása okából nyomás gyakoroltassék, hogy továbbá a képviselőházi szünetek alatt egy alkotmányellenes kormány erőszakoskodhassék és garázdálkodhassék az országon.

Az 1848. évi IV. t-cikk, illetőleg az 1867. évi X. t-cikk azt írja elő, hogy az országgyűlés ex-lexben költségvetés nélkül fel nem osztható, továbbá azt írja elő, hogy oly időben hívandó egybe, miszerint a jövő évi költségvetés az év végéig letárgyalható legyen, végre azt, hogy az országgyűlés felosztatásától számított 3 hó alatt, az új országgyűlés összeüljön. Ezen imperatív alaptörvény biztosítékokat azon szemfényvesztő ürüggyel kijátszani, hogy a király feltételezi, miszerint üdvös tevékenység az országgyűléstől nem várható, hihetetlen mértékét képezi a törvények nyílt megszegésének.

De nem is ezen hajánál fogva előrántott képtelen ürügy képezte okát a felosztatásnak, hanem az, hogy az ellenzék s illetve képviselőház, nem volt hajlandó magát a királyi abszolút akaratának és parancsának alárendelni; nem volt hajlandó az országot, illetve az alkotmányos jogokat és biztosítékokat feláldozni; nem volt hajlandó magát az uralkodói korlátlan akaratnak és uralkodói teljhatalomnak kegyelemre kiszolgáltatni; nem volt hajlandó az uralkodóval szemben azon jogokat feláldozni, melyeket Magyarországnak ezer éves történelmi alkotmánya és százszoros hitlevelek és királyi eskük biztosítottak, melyeket veszni nem engedhet Magyarország soha és semmiféle hatalom erőszakára ez valóságos nemzeti öngyilkosság volna, mert a mit az erőszak elvesz, azt jogunk van visszaszerezni, de a miről önkényt lemondunk, az mindörökké elveszett tőlünk.

„A legnagyobb sajnálatunkra azonban arról győződünk meg, hogy a jelenlegi időpont, amikor még a kedélyek az évek óta tartó, mesterségesen szított izgalom hatása alatt állanak, még nem alkalmas az újabb választások nyugodt megejtésére és hogy egy szenvedélyes választási küzdelem ez idő szerint az állam alapját csak még nagyobb mértékben megrendítené.”

A fent hivatkozott törvények szerint egyenesen alkotmányos kötelessége az uralkodónak akként intézkedni, hogy az országgyűlés 3 hó alatt összeüljön, mely uralkodói alkotmányos kötelesség elől kitérésnek, alkalmassági időpontok választgatásának, keresve-keresett üres ürüggyek alatti kitérésnek, kibúvóknak, vagy késedelemnek s elodázásnak: semmi uton és módon nincs helye.

Hiszen ha ily fontos alkotmányjogi biztosítékok az uralkodó belátására, vagy tetszésére, helyesebben önkényére magyarázható el, a törvénynek világosan és határozott rendelkezésével szemben, akkor már egy monarchikus államszerzetben megszűnt a törvény és alkotmány uralma; akkor Magyarországnak törvénykönyvei begyujtani s tüzre való papiros rongyok, akkor a királyi hitlevelek és királyi eskük tartalom és joghatály nélküli hókusz-pókusz ceremóniák; akkor Magyarország alkotmányos közjogi önállósága üres hóbort; akkor már nincs szent semmi, nincs törvény, nincs igazság, nincs biztos jelen, nincs jövőbe vetett hit és bizalom; akkor már a szuronyerdő és golyózápor uralma a mi sorsunk.

„Ugyanazért a viszonyok kényszere következtében az országgyűlés összehívásától még egyelőre el kell tekintenünk abban a reményben, hogy a nyugalom és a törvényes rend rövid idő múltán ismét visszatér s mi aztán — szívünk őszinte ohaja szerint — az országgyűlés egybehívása iránt az intézkedést meg fogjuk tehetni.

A viszonyok kényszere a köpenyeg, de Magyarországnak ép érzékei vannak, Magyarországnak látja, hogy a viszonyok kényszerének jelszava alatt mi rejlik; Magyarország nem feledte el az 1849. évi március 4-iki császári kiáltványt, melyben az mondatik, hogy »polgár

háboru pusztítja egy részét Magyarországnak... december 2-iki kiáltványunkban jeleztük reményünket, hogy Isten segítségével és a népek segédelmével sikerülni fog nekünk a monarchiának minden országát és törzsét egy nagy államtestté egyesíteni... mely rég érzett és köztudatra jutott szükséglet... az összmonarchia újjaszületése... az egységes Ausztria újjaszületésének nagy műve, a mit életfeladatunknak lettünk, a megalapításhoz közelebb jutott... az egyes koronatarományokba a császár nevez ki helytartókat; illetve mi — lovagias érzületű hiszékeny s kicsiségekkel jól elboldondítható s orránál fogva vezethető bárgyu népség — már-már kezdtük ezt elfeledni; de — a gondviselésnek különös játékából és kegyelméből — a szabadelvű kormányzat iránya, a chlopii hadparancs, a legutóbb történtek és a kiáltvány, a mi hegedő sebeinket kegyetlenül feltépte, a mi emlékezetünket felrázta, a mi hazafias szíveinket megtacsarta, a mi vérünket lázba hozta, a mi akaratunkat, a mi izmainkat és a mi ökleinket megacélozta s a nemzeti alvó érzésnek csodás fellángolása történt, mely azt hisszük immár minden időkre megteremtette a tiszta önzetlenséget, úgy a hazafiságban, mint a közviszonyokban s azt hisszük, ez biztosíték a nemzetnek arra, hogy többé elbárgyulni s hiszékenykedni nem fog.

(Folyt. köv.)

A politikai helyzetről.

* Egy darabont-alispán letünése.

A szomszéd Csikvármegye sem maradhatott érintetlenül a darabontoktól. Becze Antal alispán még februárban, a megyei ellenállás szervezésének idejében kérte volt nyugdíjazását, amit a törvényhatóság jóvá is hagyott, de Kristóffy belügyvivő, a haladók főmestere, a bizottság határozatát megsemmisítette. Nagyon gyanús volt akkor ez a fordulat s csak később tűnt ki, hogy az ellenállás idejében Becze alispán ur is, épen úgy, mint hasonló viselkedésű kollégája: Dr Damokos Andor alispán nálunk — a törvénytelen kormány szolgálatába állott. Csikvármegyében azonban oly könnyen nem felejtik a hazaárulás-számba menő cselekményeket. A darabont-alispánnak nem volt maradása és nyugdíjazási kérvényét megújította. Gróf Andrássy Gyula belügyminiszter a kérvényt szívesen jóváhagyta és a

csütörtökön megtartott törvényhatósági közgyűlés Becze Antal alispánt állásától fölmentette. Igen jellemző, hogy a 28 évig szolgált alispán bucsztatására egyetlen törvényhatósági bizottsági tag sem vállalkozott. Nem csoda, hiszen a hazaárulás a férfi-jellem oly szégyenfoltja, melyet sem égen, sem földön megbocsátani nem lehet... Az alispáni állást az októberi közgyűlésen fogják betölteni.

*** Lesipuskások.** Végtelenül elszomorító jelenség, hogy a magyarok közt még mindig olyan sokan vannak adáz partoskodók. A kik inkább készek a hazát veszedelembé sodorni, a nemzet jogait, szabadságát kockáztatni, mintsem abba belenyugodjanak, hogy politikai ellenfeleik diadalt arassanak, Magyarországot függetlenségét teljes dicsőséggel kivívják. Csodálatos, hogy ezek a lesipuskások, ezek az ősz gyölködők, a hitvány és telhetetlen szabadelvűpárt harminc éven át hízalt heréi nem tudnak belenyugodni abba, hogy a 48-as eszme győzzön és a magyar nép boldoguljon. Új vizözönnek kellene jönni, hogy ezeket az elősdiéket Magyarország földjéről örökre kiirtsa. Kossuth Lajosnak szobrot emel, Rákóczi hamvait hazahozza a nemzet. De nem rettegnek-e vajjon a nagy szellemek vilamos haragjának lesújtó erejétől a haza ellenségei?

*** Törvényjavaslatok a székelység érdekében.** A székelység züllött viszonyainak sürgős rendezése céljából serény munka folyik az igazságügyminisztériumban több törvényjavaslaton. E törvényjavaslatok a székely birtokviszonyok rendezését célozzák, de tekintettel az ügy sürgősségére, addig is, amíg az összes sérelmek orvoslását célzó törvényjavaslatok elkészülnek, az igazságügyminiszter novelláris uton szándékozik a legsürgősebb szükségleteket kielégíteni s az évek hosszú során át hangoztatott sérelmeket ideiglenesen megszünteti. Jelenleg az arányosításról, tagosításról és az elhanyagolt telekkönyvi állapotok általános helyesbítéséről szóló törvényjavaslatokon dolgoznak, de addig is, míg ezek a rendkívüli fáradságot

igénylő javaslatok elkészülnek, az igazságügyminiszter már az őszi ülésszakon novelláris módosításokkal akar segíteni halaszthatatlan szükségleteken. A nagy költséget igénylő munkának anyagi támogatását a pénzügyminiszter kilátásba helyezte

Székelymentési komédia.

(Darányi Ignác földmíveléstudományi miniszter ur figyelmébe.)

A székelyföldi gazdasági egyesületek, székely társaságok egyesített egyetértéssel számtalan kérelmet küldöttek részint a marosvásárhelyi székely kirendeltséghez, részint közvetlenül a nagyméltóságú földmíveléstudományi miniszteriumba, hogy a székelyföldi méhészet föllendítése érdekében a felállítandó minta méhes gazdaság élére a méhészet terén kiforrott székelyföldi székely ismert méhészt állítsassék, mert a mostani különben jeles képzettségű méhészeti vándortanítók mind alföldi, tehát meleg vidéki emberek, ott szerezték szakismereteiket s amaz ismeret a rendkívül szeszélyes s hűvös égályn Székelyföldön nem vált be, s nem is válhatik be soha s egy fél emberélet kellene ahhoz, hogy a meleg vidékről áttett egyen a megfelelő ismereteket megszerezhesse. És most azon megbotránkoztató értesülés röppent szét a Székelyföldön Marosvásárhelyről, hogy a sok indoklás, kérelmezés, tiltakozás gunyára nem a meglevő méhészeti vándortanítókból tesznek át ugyan tanítót a marosvásárhelyi székely méhes gazdasághoz, hanem (ezt tessék megérteni!) egy szintén alföldi, sőt hozzá még egészen fiatal egyént, ki most lett méhészt! Ez közfelfogás szerint valóságos csapás és durva merénylet lenne a székely méhészetre, még pedig Darányi Ignác a székelység közbizalmától környezett miniszter fényes neve alatt s a székelység mentésére szánt állami költségen! Székely nyelven az ilyet a szent ügygyel való komédiázásnak szokták nevezni. De mi is lehet egyéb?

A jól képzett melegvidéki méhészt

tanító ismerete a Székelyföldre nem talál, nem válik be s mégis akarnak tenniszintén alföldi és kezdő méhészt! Ehhez nem kell kommentár. Lehetetlennek tartjuk, hogy Darányi miniszter ur mindezekről tudomással bírna. Épen azért fölkerjük rá magas figyelmét még pedig azért, hogy sujtó kezét emelje föl az ilyen székelymentési gonosz eszme kigondolójára s eszméjére, legyen az miniszteri, vagy kirendeltségi tisztviselő bár.

Nem paragrafus rágesálás kell a székelynek, hanem kész ember, aki azonnalsikerrel megkezdheti működését s pár év alatt annyira viheti, mint az idegen évtized alatt. Az előbbi nem lesz kényszerítve, mint az idegen egy alól attett, hogy fél életen át próbálkozzék a székelyek kárára.

Mit akarnak az ilyen különben tisztas emberrel elérni? Ezt a székelység keptelen fölfogni, józan ész fölhaborodik ellene. A székelyekért méhészeti kerületet adtak Pestmegyének.

A székely kért hűvös vidékéhez megfelelő, kész székely szakértőt s alföldi emberrel akarják boldogítani, ki maga is oktatásra szorult az előtte ismeretlen székely világban. Ez a pusztá tervezet is a székelymentési akciót képes elhomályosítani. Sokkal komolyabb kérdés ez, semhogy ellehetne hallgatni, vagy egyszerű följajdulással napirendre térni fölötte, mert az ország nem szemfényvesztésre, hanem komoly mentési célra szavazta meg a minta méhes gazdaság évi költségét s ma a székelységnek is kinyílt a szeme eléggé ahhoz, hogy az összeg céljára fordítását követelje.

Ugy értesülünk az országgyűléshez viszik a székelyek a kérdést ha más fordulat nem áll be. Darányi miniszter ur figyelmébe ismételtén ajánljuk a kérdést, csapjon le azokra, kiket illet, még nem késő; a székelymentés szent ügye nem lehet komédiázó kedvtelése senkinek. A székelység ügye országos nemzeti érdek lévén, az sem tűrhető, hogy

egyik másik közeg különben ártatlan szaktájékoztatlansága miatt a székelymentésre hozott állami aldozat értéktelenné tetessék.

KÜLÖNFÉLÉK.

— Kossuth Lajos nevenapja múlt szombaton volt. Országszerte megemlékeztek e napról s különösen fővárosban megkoszorúzták nagy hazánk fia sirját. A hol Kossuthnak szobra van, emléke a szívekben maradványban él. A hol a 48-as függetlenségi párt vezetői a szabadság egyenlőség és testvéri szeretet eszméit ébren tartják, apolgtatják s ahonemcsak választások idején állanak szóba a tisztas polgársággal, ott megünnepezték Kossuth Lajos születésének évfordulóját. Nálunk szobor nem hirdeti a nagy hazafi emléket. Törekedjünk tehát arra, hogy ezután hirdesse. Ugy emléksznék, hogy az a bizottság, mely Kossuth Ferencnek városunk diszpolgári oklevelét fölvitte, kimondta egyik értekezletén, hogy a Strobl műtermében dolgozó Rápolti szobrász ajánlatát megfontolás tárgyává tessék és a szobor létrehozásának magaslatos ügyét kezébe veszi. A nyári szünet elmúlt. Vegyük elé a nemes eszmét és juttassuk megvalósuláshoz. Hiszen a haladók immár azt kezdték csiripolni: megszűnt a 48-as Kossuth-párt...

— Érdekes irodalomtörténeti ereklyét fedezett fel kutatásai közben tarcsafalvi Pálffy Aladár m. kir. p. ü. számírt, a „Székely-Udvarhely” munkatársa. Ugyanis Kisfaludy Sándor 1792-ben Etéden kadétkodott s itt kapta az első kedvet a verselésre s az ekkor irt versfüzetét találta meg a saját kezű írásával és rajzával. Ugy tudjuk, ez az első ilyen ereklye

— Főispán a jegyzői irodákban. Ugron Ákos, Udvarhelyvármegye főispánja negyedévvél ezelőtt a vármegye közönségéhez intézett programjában így szólt:

„Tisztviselő társaimtól elvárom az igazságot, szorgalmat, tisztességet és korrekt magaviseletet. Főispánságom alatt nagy gondot fordítok

szemle is, mustra, olyan, minőt nem országgyűlési végzésre tartottak a kapitányok vagy a fejedelmek, de a mikről azért maradtak fenn lajstromok. Említ ilyeneket Szádeczky⁶⁶ 1614-ből és megjegyzi a mellett, hogy az egyes székeknek vannak ilyen mustrali-tái a XVII. és XVIII. századból;⁶⁷ sőt megvan az 1811-ből való is Udvarhelyt. A legtöbb székely névlajstrom, 1614-től fogva egészen 1811-ig, ma az Udvarhely-megyei levéltárban található meg, részint eredetiben, részint másolatban. (Ford.)

A mustrákra nézve törvényileg megszabott és rendesen visszatérő határidő nem volt megállapítva hivatalosan. Annak megállapítását az Approbáták a fejedelmre, a generálisra és a kapitányokra bizzák. Következten lehet ebből a jelenégből, hogy háborus időkben gyakoriak lehettek a szemlék, mert a fegyverfoghatókat ilyenkor mindig készenlében kellett tartani. Mint hogy 1601 után a szabadosok, a libertinusok, akik mint kincstári vagy magánjobbágyok csaknem 40 éven át hadi szolgálatot nem tettek és most ujjalag fegyver alá vonattak annak okáért ezeket gyakori mustrák által kellett rendre és fegyverre szoktatni s őket célszerű felszerelések és hadi szerszámok beszerzésére kényszeríteni.⁶⁸

(Folyt. köv.)

A „SZÉKELY-UDVARHELY” TÁRCÁJA.

A székelyek reáltörténete 1562—1691-ig.

Irta: Connert János, ford. Balásy Dénes.

(59. folytatás.)

XII. MUSTRÁK VAGY HADI SZEMLÉK.

Hogy a hadkötelesek indulásra készen legyenek mindenkor, időnként ellenőrző gyülekezetre kellett őket hívni. Az első ilyen mustráról szóló tudósítás 1463-ból való. Erdély három nemzetiségének ama hadszervezeti alkotmányában, Constitutiones Exercitiales, melyet Mátyás király is megerősít, utasítja a széki kapitányokat, hogy békés időben, „de nagyon ritkán” vitézi vizsgálatot, mustrát, vagy hadi szemlét tartsanak, lustrumot, hogy a fegyverviselők bármikor is indulni, készen legyenek.⁵⁵ 1473-ban generális lustrát rendel el a király.⁵⁶ A későbbi idők fokozottabb katonai követeléseit szükségessé tették ennek az intézkedésnek fentartását a XVI. és XVII. században is. A nemeseknek szóló e határozatokat az országgyűlések ismételt hangsúlyozták s később azok az Approbátákba is fölvetettek.⁵⁷ Külön a székelyeket illető efféle határozatokat, legalább a békében való mustrára nézve, nem találunk ugyan az Approbátákban, de hogy azok hatályban voltak, szá-

mos országgyűlési cikkely és fejedelmi parancs által igazolható. Az Approbáták III. rész 76. tit. 20. cikkelyében van egy megjegyzés a mustrákra vonatkozólag. Az összefüggés logikájából következtve ez a cikkely különben csupán egy pontot emel ki, azt, hogy a fölkelő legénység az indulás előtt közvetlenül megvizsgálandó. Az 1566. márc. 10—17-iki országgyűlési végzés szerint, a székely lófők tartoznak husvét utáni csütörtökön, Udvarhelyt, teljes fölszerelésben megjelenni és ott a fejedelmi parancsát meghallgatni.⁵⁸ 1577 októberében az országgyűlés Szentandráshoz napjára elrendeli a székelyeknek székenként, a királybíró által való megvizsgálását, hogy szükség esetén, jól fölszerelve mehessenek hadba.⁵⁹ A következő évben az országgyűlés meghagyja, hogy a székely nemesség által 20 kapu után kiállított zsoldosokat székenként mustrálják meg.⁶⁰ A maroszéki lövészeknek az udvarhelyi várban való várszolgálatuk szabályozásakor, kötelességükké teszi Báthori Zsigmond a széki kapitányoknak, hogy csapatjaiknál tartsanak mustrát, legyen jó karban a fölszerelésük, vitézi tekintetben gyakorolják, nehogy különben e tétlenség lustává tegye őket.⁶¹ Ilyen őrségi alkalmakkor a mustrát a csapatparancsnokok végezték, nem pedig a széki kapitányok.

A székely kapitányokat 1592 áprilisban megbizta az országgyűlés, hogy hazaérkeztek után a királybírókkal együtt mustrát rendezzenek 15 nap alatt s alaposan szemügyre vegyenek minden fegyvert, szerszámot és szekeret. És mindazon ujonnan megített lófőket, akik szabályszerűen nem igen jelennek meg, fokozzák le, degradálják, hogy a többiek példát vegyenek róluk.⁶² Mert országgyűlésen ugyanis felszólalás történt amiatt, hogy a kapitányok olyanokat is lófőkké tettek, kik arra sem személy szerint, sem fegyverzetőknél fogva nem alkalmasak. A szokott büntetéssel való fenyegetéssel rendel el 1616-ban az országgyűlés, hogy a fejedelmek által megszabott napon a fegyverviselők mustráját pontosan tartsák meg.⁶³ Maga Rákóczi György is tart 1635-ben egy székenkénti hadi szemlét az egész Székelyföldön.⁶⁴ Az ily mustrák sok herce-hurcával jártak mindig, mert rendesen a szék központi helyére vagy Udvarhelyre kellett gyülekezni, amellet pénzt, időt vesztegetni ott. Panaszkodnak is a székelyek 1670-ben a sürű mustra miatt,⁶⁵ s hoz is az országgyűlés erre vonatkozólag végzést, hogy a bajon valamiképp segítsen. Kitűnik ezekből az adatokból, hogy állandóan voltak és tartottak bőven hadi szemléket a Székelyföldön. De hát az itt elsoroltakon kívül, volt még más apró

tok a közelet tisztaságára. Kortes-szolgálatokat hivatalnoktársaimtól nem kívánok, visszaéléseknél elnézésekét gyakorolni nem fogok.

Örömmel üdvözlöttük akkor főispánunk egyedül helyes és a közérdekre kiszámíthatatlan előnyöket biztosító férfias nyíltságról tanuszkodó kijelentését. Köszöntjük most, hogy elmondott szavainak ura kíván maradni s azokat a valóságban tényleg gyakorolja. Minap ugyanis egyik utba-eső község jegyző irodáját — számvevő közbejöttével — megvizsgálta. Mondanunk sem kell, hogy ott bizony igen sok és nem remélt szabálytalanságot, sőt visszaélést is talált ő méltósága. Ez a körülmény tehát — mint illetékes forrásból értesülünk — még inkább megerősítelte azon elhatározását, hogy időnkint a vármegye összes községi és körjegyzői irodáit beható vizsgálat tárgyává fogja tenni. Mert igaz ugyan, hogy a jegyzői irodák, a községi háztartáshoz tartozó ügykezelések közvetlen felügyelete a járási főszolgabírákat és azután a vármegye alispánját illeti, de az említett esetből kifolyólag — úgy látszik — a főfelügyeletre is szükség van. Az irodák vizsgálatát a főispán olyan ötletszerűleg intézi, hogy soha sem lehet tudni, merre veszi útját. Épen ezért jóindulatulag figyelmeztetjük mindazokat, kiket illet, hogy hiba a kréta körül ne történjen, mert a főispán rendkívül pontos-sággal vizsgál és szigorúan megkívánja mindazokat, melyeket az ügykezelési szabályok előírnak. Szóval a szeszre, bűnpalástolásra senki sem számíthat, mivel Ugron Ákos főispánt egyedül az igazság és az általános közérdek vezérli s attól eltérni — nem lehet. Ebben pedig támogatni kell minden becsületes gondolkodású és közjóra törekvő székelynek azzal, hogy a netalán észlelt visszaélések előtt senki a szemét be ne hunyja és az esetleges gazembereknek így büntársa ne legyen, hanem a főispánnak hozza tudomására. Csakis ilyen módon lehet gátat vetni a gyakoribb mulasztásoknak és-visszaéléseknek, melyek miatt immár nagyon sok derék székely község különben szorgalmas népe idegen hazába menekült. Azonban mindenki jól vigyázzon az igazságra és csak a tényleges valóságot beszélje, nehogy valamely — alap-talan gyanúsítás miatt — ártatlan ember szenvedjen. A milyen jót tesszünk az igazság felderítésével a köznek, még egyszer annyit ártana bárki is balvéleményével annak.

— **Udvarhelyvármegye igazoló választmányától** 5138—1906. sz. Ezenel közhírré tesszük, hogy Udvarhelyvármegye igazoló választmánya *folyó évi szeptember hó 10-én délután 10 órakor* a vármegyei legközelebbi tanácstermében a vármegyei legközelebbi adó fizető bizottsági tagok névjegyzékének kilgázitása végett ülést fog tartani. Ezzel kapcsolatban, hivatkozással az 1886. évi XXI. t.-c. 27. §-ára, figyelmeztetjük mindazokat, kik az említett törvény cikk 26. §-ban körülírt kétszeres adószámítás kedvezményét igénybe kívánják venni, hogy ebbeli igényük érvényesítése végett az ülés berekesztéséig az igazoló választmány előtt szóval vagy írásban jelentkezni és jogosultságukat igazolni kötelesek. Az igazoló választmánytól. — Székelyudvarhely, 1906. aug. 29. Dr. Nagy Samu, elnök.

— **Uj tanítói állás városunkban.** A városi iskolaszék albizottsága Gott-hárd János polgármester elnöklésével minap tanácskozott az elemi népiskola államosítása ügyében. A tanácskozásban Ugron Ákos főispán is részt vett s ezzel újabb jelét adta városunk legégetőbb kérdése iránt való érdeklődésének. Fiu- és leányiskola építését kérelmezik s addig is 800 K évi fizetéssel egy segéd-tanítói állás rendszeresítését hozzák javaslatba. Bizony immár nagyon is elérkezett az idő, hogy a vármegye székhelyén megfelelő elemi iskola legyen.

— **Vármegyei bizottságok ülése.** Udvarhelyvármegye erdészeti albizottsága folyó hó 10-én d. u. 3 órakor, a közigazgatási bizottság 12-én d. e. 9 órakor és az iparfejlesztő bizottság ugyanaznap d. u. 3 órakor a vármegyei ház kistermében tartja ülését.

— **Iskolai év kezdetén.** Városunk összes tanintézetei a tegnapi napon megnyiták, a beiratások javában folynak. Szolgáltatásra bevonul a gyermekesereg. Gondtalan játékaiktól az iskola fegyelmé alá, a gyermek szoba világából a tanítópadozba szorultak versenyezni egymással gyors felfogásban, biztos emlékezetben s kitartó szorgalommal. Szívünkben üdvözljük a derék tanuló ifjúságot és sikerdusujvet kívánunk nemzetünk reménybeli polgárainak hazafias működéséhez!

— **Ötvenöt százalékos városi pótdórá** van kilátásunk a folyó évben. Az eddigi pótdórá a múlt évhez számítva 20 százalék közigazgatási, 5 százalék felsőleányiskolai, 3 százalék óvodai, 2 százalék ipariskolai, 2 százalék a polgármester és főkapitány fizetése mellesére szolgáló pótdórá volt, a mely együtt 32 százalék. Ehhez a most közzétett pótdórá költségvetés szerint 23 százalék pótdórá jönne — megszavazás esetén. Tehát 32 és 23 = 55 százalék. Ez a mai drága megélhetési viszonyok mellett oly nagyfokú teher az adózó polgárságra, a melyt elviselni képtelen. Ajánljuk tehát a városi tanácsnak és a képviselőtestületnek, hogy pótdórával ne terheljek még jobban a lakosságot. Mert igaz ugyan, hogy ez a legkenyelmesebb módja a kormányzásnak, de nem tartjuk kizártnak más források felkutatásának lehetőségét sem.

— **Kedvezményes áru gyümölcsfa ojtványok.** A székelyudvarhelyi állami gyümölcsfaiskola kezelésével megbízott helybeli m. kir. állami erdőhivatal közhírré teszi, hogy a kezelése alatt levő állami gyümölcsfaiskolából 1906. év őszén és 1907. év tavaszán a következő fajú 3 éves nemesített gyümölcsfa-ojtványokat adják el: Almák: Jonathán, Téli aranypármén, Batul, Ponyik és Török Bálint; körték: Császárkörte, Diel vaj, Erdei vaj és Téli esperes; szilvák: Besztercei ol-tott (horgas magu), zöld ringló és Biendeck korai; Cseresznyék: Majusi korai és disznódi fűszeres; közönséges dió; Mogyorók: Hallei óriás, Band, Gubeni, Piros és Fehér Lambert. Az első osztályú ojtványok ára 60 fillér, a második osztályú és gyökeres mogyoró 30 fillér. Lelkészek, körjegyzők, továbbá módosabb földmives kisgazdák saját céljaikra 33 százalék; községi tanítók és szegénysorsu kisgazdák 50 százalék; községek és közbirtokos-ságok pedig kellően felszerelt és szabályszerű bélyeggel ellátott, a földmívelésügyi miniszteriumhoz

címzett kérvényükre 50—75 százalékos árkedvezményt kapják. Előjegyzéseket a folyó év őszére 1906. szeptember 30-ikáig; az 1907. év tavaszára pedig 1906. december hó 15-ig fogad el Fás Gyula, m. kir. erdőmester, az állami erdőhivatal főnöke.

— **Vakmerő szédelés.** Következő sorokat vetjük és a közönség tájékoztatása céljából közöljük: A napokban tudomásomra jött, hogy ifj. Pásztor Miklós ügynök az én nevem alatt tudtom nélkül több székelyudvarhelyi kereskedésből árucikkeket hitelezett. Midőn ezt ezen helyen nyilvánosságra hozom, egy-szersmint figyelmeztetek mindenkit, hogy ha esetleg más kereskedésben vagy egyeseknél is ilyet tett volna, azt azonnal tudomásomra hozzák, mert én senkinek hitelét igénybe nem vettem s így nem is tartozom. *Gál Sándor* oroszhegyi kántortanító.

— **Értesítés.** Az alsófoku ipar és keresk. iskolába a beiratás szeptember 9—11-ikén d. u. 2—6 ig lesz a községi fiu elemi iskola tanácskozó termében. A sz.-udvarhelyi alsófoku ipar és keresk. iskola igazgatósága.

— **Szakiskolai tanulók felvétele** A helybeli m. kir. állami kö- és agyagipari szakiskola bizottsága Ugron Ákos főispán elnök vezetésével tartott ülésén 16 új első éves tanulót vett fel nagyjából ösztöndíj mellett. Az összes növendékek száma ezzel 49. A miniszter a felügyelő bizottság újból történt megalkulását tudomásul vette s a régieknek elismerését nyilvánította. Majd egy másik leiratában Petrányi Miklós rajztanárt az intézetnél véglegesítette. A folyó évben ismét rendkívüli tanfolyamokat tartanak középfokú, községi elemi, felekezeti tanulók, valamint iparosok és iparos tanulók részére.

— **Irkák és füzetek gyártása Székelyudvarhelyt.** A mai határtalan drágaság idejében nagyon fontos dolog, hogy a gyermeküket taníttató szülők zsebéből a fölösleges kiadástól megtámaszkodjanak és minden téren a helyi ipart támogassuk. Ezt a nem kis feladatot sikerrel oldotta meg a „Székely-Udvarhely” kiadóhivatalának könyvnyomtató- és könyvkötő-intézete Székelyudvarhelyt, Kossuth Lajos utca 31. sz. alatt. Múlt évben a létesítendő „Udvarhelyvármegyei Tanítók Otthona” javára egy minden versenyt felülmúló elemi iskolai irkásorozatot adott ki a cég, amelynek összes mintáit már most állandóan, kellő mennyiségben raktáron tartja. A jelenlegi iskolai évre pedig a helybeli összes középiskolákban előnyösen használható füzeteket, ugyancsak a tavalyi mintáknak megfelelő vonalozással — 4 filléres irkákat is készített. Az összes irkák és füzetek papírosa a péterfalvi papírgyárból való, tehát hazai gyártmány. Helyben, itthon alakultak át irkákká és füzetekké a papíros garmadák. Illő, hogy székely fiúk itthon készült irkába írjanak. Másfelől pedig az árak ellen sem lehet senkinek kifogása, mert pl. az olyan füzetet, melyért eddig 12 fillért fizettek, most — az itthon gyártott finom, famentes papírból készült hasonló nagyságú és lapoldal mennyiségű füzetért csak 8 fillér jár. Ezen füzeteket nemcsak olcsóságuk, de jó minőségük és izlélés kiállításuk miatt is más város-

beli középiskolák szintén be fogják vezetni. Pártoljuk tehát a helyi ipart!

— **Tánciskola városunkban.** Simkovits József okl. tanctanító szeptember hó elején városunkba érkezik és szokásos tánciskolai tanfolyamát megnyitja.

— **Zene- és énekoktatás.** Kertész Albertné F. Lujza zeneszerzőnő, zongora- vagy műének órákat ad kezdőktől a legmagasabb iskoláig. Módszere a tanításnál a fokozatos haladás s különösen gyakorlatok által önállóságra vezetni a növendékeket. Ugyanezért növendékei a zeneelméletből és összhangzattanból is fokozatos oktatást nyernek. Ugyanott hegedű, francia vagy német órák is vehetők. Lakása: Attila-u. 5. sz.

— **Titokzatos idegen.** Pénteken a kora regeli órákban egy zord kinézetű embert találtunk a Kossuth-utcán, aki nagyon el volt merülve abban, hogy valami mérések eredményét jegyzőkönyvébe iktassa. Megkérdeztük tőle, hogy mi célból történik ez a mérés, ő azonban felvilágosítás helyett szintén kérdéssel fordult a kérdező felé: „Mi köze hozzá?” Erre mi udvariasan felvilágosítottuk, hogy a zsurnalisztának feltétlen értesülnie kell mindeuról, ám a mérnöknek csufolt valaki nem osztotta a felfogást és azon véleményének adott kifejezést, hogy most már azért sem mondja meg. E különös idegen felől kérdézősködünk aztán úgy a rendőrségnél, mint az államépítészeti hivatalnál s csak az utóbbi helyen tudtak annyi felvilágosítást adni, hogy valami Berger, vagy Kohn, aki az országutak törzskönyvezését végezné. Ám mikor még délután sem volt róla biztos tudomás szerezhető, újjal felkértem a rendőrséget, de ezúttal sem volt eredményes válasz, sőt a telefon is, nyilván a különös idegen irányában való antipathiából kifolyólag — azonnal felmondta a szolgálatot. Szerkesztőnk aztán lapunk egyik munkatársát kérte fel, hogy szerezzen tudomást a dologról, ki is nyakába vette a várost és késő estig a felfedező utat rőttá, hogy rábukkanjon emberünkre, de csak a piros-fehérre mázolt póznákat láthatta, amit a „mérnök ur” hagyott munkája emlékeül; a távcsöves idegennek pedig nyoma veszett. Már azt hittük, hogy le kell mondani az élvezetről, mit a B. v. K. urral való eszmecsere helyezett kilátásba, amikor tegnap reggel egész véletlenül munkatársunk útjába került, aki azonnal megragadta az alkalmat és ismételte pénteki kívánságunkat, mire az volt a felelet, hogy az idegen most már egyáltalán még szólni sem hajlandó. Szegény, bizonyára hirtelen megnémult. Érelyes munkatársunk azonban a kérdések özönét zudította reá, ám néma hallgatás és sokatmondó torzképek firtatása volt a felelet. Tehát nem tudván biztos értesülést szerezni — nem szólhatunk a tárgyról, csupán annyi a megjegyzésünk, hogy az az ur — modora után ítélve — nagyon messze járhatott attól az iskolától, hol a műveltséget osztogatják. Kívánunk neki jobb erkölcsöket...

— **Magyarországi munkások rok-kant- és nyugdíj-egyletének fiók-pénztára** Székelyudvarhelyt folyó évi szeptember 16. án d. u. 3 órakor a polgári önképző-kör nagytermében alakul meg véglegesen. Beiratkozni Blajer Balázs tanító, ideigl. pénztárnoknál (Alsómalomutca) lehet 1 K 20 fillér díj és 2—4 heti illeték befizetése mellett.

— **Salamon Kálmán** székelykereszturi műfaragómester által fából készített tárgyak, u. m. salátavilla és kanál, óra- és hamutartó, diszes dobozok, szobadiszek kaphatók Betegh Pál és Társa könyv- és papirkereskedésében.

Császárfürdő Budapest. Nyári és téli gyógyhely, a magyar Irgalmasrend tulajdona. Elsőrangú kényszerű gyógyfürdő, modern berendezésű gőzfürdő, kényelmes iszapfürdők, uszodák, török-, kö- és márványfürdők; hőlégi, szénsavas- és villamos-víz-fürdők. Ivó- és belégzési kúra. 200 kényelmes lakosztály. Szolid kezelés, jutányos árak. Prospektust ingyen és bérmentve küld az **Igazgatóság.**

Kiadja: Betegh Pál és Társa újságkiadó intézete.

Gróf Roon-féle lábatlani Cementgyár állandó nagy raktára páratlan jó minőségű román és portland cementből zsákok és hordókban legolcsóbb árakban

Gyertyánffy J. fiai vasnagyszerkedésében Székelyudvarhelyen.

NYILT-TÉR.*

Nyilvános kérelem.

Tisztelettel alólírott a «Központi Szállodát» f. é. szeptember hó 1. től kezdődőleg bérbe vevén, azon illetékes kérelemmel fordulok Székelyudvarhely és vidéke t. közönségéhez, miszerint jó indulatu pártfogását tőlem se vonja s kegyeskedjen kávéházamat és éttermemet továbbra is nagybecsű látogatásával megtisztelni

Szigoruan azon leszek, hogy t. vendégeim a legmesszebb menő kényelemben, előzékenységekben és pontos kiszolgálásban részesüljenek szolid árak mellett étlapszerint friss italokat és kitűnő konyhát kapjanak.

E célból külön éttermet és játékszobát rendeztem be s ígérem, hogy pártfogás esetén nagyobb mérvű költségektől sem fogok visszariadni.

Kegyes pártfogást kér

Székelyudvarhely, 1906. aug. 29

alázatos tisztelettel

Tunyogi Csapó Ferenc

* E rovat alatt közöltekért nem vállal felelősséget a szerk.

Pályázati hirdetés.

A recsenyédi községi elemi népiskolánál a kántortanítói állás nyugdíjaztatás folytán folyó év őszén megürül; ennek betöltésére pályázat hirdetettik. Javadalom: a községtől évi 800 korona; az unitárius egyháztól: lakás, gazdasági épületek, kert, 4 hold szántó, 1 hold réti kaszáló haszonélvezete; egyesektől kepe: 34 kalangya buza, 34 kalangya zab, 3 hekto szemes gabona és 15 szekérfa. A pályázónak unitáriusnak s az énekvezérségre is képesítettnek kell lennie.

A kellőleg felszerelt kérvények f. évi szeptember 15-ig az iskolaszékhez küldendők.

Recsenyében, 1906. aug. 26. án az iskolaszék megdizásából.

GÁL JÓZSEF s. k.
isk. széki elnök.

Lakást keresek azonnali átvételre, 5-6 szobából és mellékhelyiségek-ből állót, lehetőleg kerttel. Cím a kiadóhivatalban.

Hevesi görög dinnye klgként 9 fillérért kapható: Szentpétery Gergely fűszerkereskedő-nél Batthyány-tér 6.

Eladó kocsik. Egy félvi-seltes kocsit javítva, jótállás mellett és egy új. félolajos tengelyvel. előnyös árban eladó Dávid Gergely kovács mesternél Székelyudvarhelyt, Petőfi-utca 26. sz. alatt.

BOR!

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi bornagyszerkedőnél

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben hapható.

Mindenféle

bélyegzők

gyári aron és leggyorsabban szerezhetők be

Betegh Pál és Társa

könyv-, papír-, író- és rajzszerkesztésében Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca. 31. sz.

Keletbélyegzők önnedvezővel; «Mercur» keletbélyegző forgatható ruggyanta szalaggal; «Hungária» keletbélyegző ruggyantából; «Egyetemes önnedvesítő» könnyű szerkezet, egészen rézből és rozsléhből, alanyozva; «Monitor» önnedvező, számozó és lapszámozó gépek.

Üzlet átvétel.

Alulírott tisztelettel tudatom a n. é. közönséggel, hogy Sterbu Ödön jóhírű fűszerkereskedését vétel útján átvettem és azt ezentúl saját nevem alatt folytatom.

Midőn ezt a körülményt a közönség szives tudomására hozom, kijelentem, hogy fő törekvésem lesz a legkényesebb igényeket is úgy a szolid, pontos és előzékeny kiszolgálással, mint kiváló minőségű és olcsó áruimmal kiérdemelni.

Kérem a n. é. közönség elődömránt tanúsított szives pártfogását részemre is fentartani és én ígérem, hogy azt minden tekintetben ki is fogom érdemelni.

Gyarmathy Ákos
fűszerkereskedő.

Thomassalakliszt

a legjobb és legolcsóbb foszfor-savas műtrágya

minden kalászos, kapás és takarmánynövény (lóhere, lucerna stb.) részére, valamint szőlő, gyümölcsfa, kerti vetemény és ugar trágyázására is. Sziveskedjék a védjegyre, ólomzár-ra és tartalom-jelzésre ügyelni!

KALMÁR VILMOS

Budapest, VI., Teréz körut 3. sz.

a Thomasphosphatfabriken G. m. b. h. Berlin, vezérképviselője a magyar korona országainak területén.

Önkéntes árvárás.

A Magyar Jelzálog-Hitelbank tulajdonát képező Ugron Gábor-féle bethlenfalvi 380 hold, fenyédi 170 hold, kadicfalvi 3 hold birtok összes hozzátartozandóságokkal (fűrésztelep, téglagyár, agyagbánya, gazdasági épületek stb.), továbbá Székelyudvarhelyt egy emeletes ház f. évi szeptember hó 8-án és következő napjain a legtöbbet ígérőnek Bethlenfalván naponként 8 órától kezdődőleg el fognak adatni.

Magyar Jelzálog-Hitelbank Képviselősege.

Szülők figyelmébe!

A székelyudvarhelyi róm. kath. főgimnáziumban, az ev. ref. kollegiumban, a m. kir. állami főreáliskolában, a m. kir. állami polgári leányiskolában, valamint a helybeli összes elemi iskolákban az 1906-7. tanévben használandó

tankönyvek és tanszerek

ugyszintén mindennemű iskolai cikkek kiváló jó minőségben és legelőnyösebb árakon kaphatók

Betegh Pál és Társa könyv- és papirkereskedésében

Kossuth Lajos utca 31. szám alatt, a postaépület átellenében

Olcsó árak! Könyvek bekötésre a legolcsóbb áron fogadtatnak el! Olcsó árak!